

Άγιος Πολύδωρος ο Λευκωσιάτης

Στο Καϊμακλί ανεγείρεται ο πρώτος ναός
που του αφιερώθηκε στην Κύπρο

Στο Καϊμακλί, πολύ κοντά στη νεκρή ζώνη, στην περιοχή που είναι πιο γνωστή ως Βόρειος Πόλος, ανεγείρεται ο πρώτος ναός στην Κύπρο που είναι αφιερωμένος στον Άγιο Πολύδωρο, ο οποίος γεννήθηκε στη Λευκωσία και μαρτύρησε στην Έφεσο της Μικράς Ασίας.

Γράφει ο Γιώργος Κωνσταντίνου

Λίγοι Κύπριοι γνώριζαν τον Άγιο Πολύδωρο και οι περισσότεροι από αυτούς ήταν κάτοικοι της περιοχής Τρυπιώτη στην παλιά Λευκωσία, όπου βρισκόταν το πατρικό σπίτι του Αγίου. Για δεκάδες χρόνια μόνο στην εκκλησία αυτή (Τρυπιώτη – Αρχαγγέλου Μιχαήλ) τιμόταν η μνήμη του Αγίου στις 3 Σεπτεμβρίου, αυτό όμως άλλαξε πριν μερικά χρόνια, όταν η εκκλησιαστική επιτροπή του ναού Αγίας Βαρβάρας Καϊμακλίου αποφάσισε να ανεγείρει νέο ναό και να τον αφιερώσει στο Λευκωσιάτη Άγιο. «Δεν θέλαμε να αφιερώσουμε τη νέα εκκλησία σε κά-

Η νοτιοανατολική πλευρά του υπό ανέγερση ναού στο Καϊμακλί, ο οποίος θα είναι αφιερωμένος στο νεομάρτυρα Πολύδωρο.

πιον άγιο που ήδη είχε ναό στο όνομά του στη Λευκωσία. Ο Άγιος Πολύδωρος και έχει την καταγωγή του από τη Λευκωσία και δεν υπάρχει κανένας ναός αφιερωμένος σ' αυτόν στην Κύπρο», μας αναφέρει ο Πρωτοπρεσβύτερος Μάριος Δημητρίου της εκκλησίας της Αγίας Βαρβάρας. Με τον πατέρα Μάριο, ο οποίος είναι και ο Γραμματέας της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Κύπρου, επισκεφθήκαμε πρόσφατα το χώρο όπου ανεγείρεται η νέα εκκλησία στο Καϊμακλί, πίσω από τον πυροσβεστικό σταθμό. «Αν όλα πάνε καλά με τις εργασίες, το Σεπτέμβριο του 2011 θα

γιορτάσουμε κανονικά την ημέρα του Αγίου στο νέο ναό», σημειώνει ο πάτερ Μάριος, αναφέροντας μας όμως ότι «φέτος θα τελεσθεί στον υπό ανέγερση ναό ο εσπερινός, στις 5:30 το απόγευμα, στις 2 Σεπτεμβρίου 2010, χωροστατόντος του Αρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου Β'. Όμως, η Θεία Λειτουργία στις 3 Σεπτεμβρίου φέτος θα τελεσθεί στο ναό της Αγίας Βαρβάρας».

Οι εργασίες ανέγερσης του ναού άρχισαν το 2005 και αυτός θα καλύπτει τις ανάγκες των κατοίκων της περιοχής Βορείου Πόλου και γενικότερα του Καϊμακλίου. Θα λειτουργεί παράλληλα με τις εκκλησίες της Αγίας Βαρβάρας και του Αρχαγγέλου Μιχαήλ. Θα διοικείται από την ίδια εκκλησιαστική επιτροπή και δεν θα αποτελέσει ξεχωριστή ενορία, τουλάχιστον για τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας του.

«Στόχος είναι», μας είπε ο πάτερ Μάριος, «ο νέος ναός να είναι πρότυπο αρχιτεκτονικής. Είναι ένας βυζαντινός ναός που θα έχει κατασκευαστεί ατμόσφαιρα βοηθώντας τους πιστούς να προσευχηθούν και να συμμετέχουν στη Θεία Λειτουργία και όχι απλώς να την παρακολουθούν. Ιδιαίτερη σημασία θα δοθεί στο τέμπλο και στις εικόνες του». ►

Ο ναός του Αγίου Πολυδώρου είναι λίγο μεγαλύτερος από αυτόν της Αγίας Βαρβάρας σε έκταση, όμως είναι αρκετά ψηλότερος. Στην βόρεια πλευρά του κτίστηκε παρεκκλήσι, το οποίο δεν έχει αποφασισθεί ακόμα σε ποιον άγιο θα αφιερωθεί.

«Ο Άγιος Πολύδωρος πρέπει να μας εμπνέει», τόνισε στη συνομιλία μας ο πάτερ Μάριος, «ανήκει στους νεομάρτυρες της εκκλησίας μας, οι οποίοι αντιστάθηκαν στην κατακτητική μανία των Τούρκων».

Ο βίος του

Από έκδοση του Ιερού Ναού Αγίας Βαρβάρας Καϊμακλίου μαθαίνουμε ότι ο νεομάρτυρας Πολύδωρος γεννήθηκε κατά τα χρόνια της τουρκοκρατίας στη Λευκωσία. Οι γονείς του Χατζηλουκάς και Λουρδανού ήταν θεοσεβούμενοι και ευσεβείς και του έδωσαν χριστιανική μόρφωση. Ο Πολύδωρος μεγαλώνοντας έγινε έμπορος και λόγω της δουλειάς του έκανε πολλά ταξίδια. Σ' ένα απ' αυτά, στην Αίγυπτο, γνωρίστηκε με έναν πλούσιο εξωμότη (αρνησίχριστο) από τη Ζάκυνθο και δούλεψε κοντά του.

Ένα βράδυ, ενώ διασκεδάζε με φίλους του, ο Πολύδωρος μέθυσε και παρακινούμενος από Τούρκους και Αιγύπτιους αλλαξοπίστησε και έγινε μωαμεθανός.

Σύντομα, όμως, άρχισε να νιώθει τύψεις και ξεκίνησε από την Αίγυπτο για να πάει στη Βηρυτό να συναντήσει το Δεσπότη. Ο Δεσπότης τού σύστησε να πάει σε κάποιο μοναστήρι για λίγο καιρό ώστε να απομακρυνθεί από τις παλιές του συναστροφές. Μετά από πολλές περιπλανήσεις κατέληξε στη Χίο όπου εξομολογήθηκε, ξαναχρίστηκε με Άγιο Μύρο και κοινώνησε τα Άχρανα Μυστήρια.

Ένα μέρος από τα τέσσερα κτίρια της οδού Σόλωνος, από τον αριθμό 10 μέχρι το 18, στον πεζόδρομο της Λαϊκής Γειτονιάς, στη θέση των οποίων (μέχρι τη δεκαετία του 1940) υπήρχε το μεγάλο

αρχοντικό της οικογένειας του Αγίου Πολυδώρου. Οι σημερινοί ιδιοκτήτες των κτιρίων μάς ανέφεραν ότι δεν έχουν καμία συγγένεια με την οικογένεια του Αγίου.

Ακολούθως, πήγε στην Έφεσο της Μικράς Ασίας όπου αποκάλυψε ότι είναι Χριστιανός. Μετά από πολλά βασανιστήρια οι Τούρκοι τον εκτέλεσαν δι' απαγχονισμού στις 3 Σεπτεμβρίου 1794. Το λείψανο του νεομάρτυρα ενταφιάστηκε κοντά στους τάφους των Αρμενίων.

Το σπίτι του Αγίου στη Σόλωνος

Η Αγγή Μ. Μιχαηλίδη, στο βιβλίο της «Χώρα, η παλιά Λευκωσία», περιγράφει το σπίτι της οικογένειας του Αγίου Πολυδώρου που βρισκόταν στην οδό Σόλωνος στην εντός των τειχών πόλη: «Στην αρχή της οδού Σόλωνος προς το νότιο τμήμα του τείχους, υπήρχε, ίσαμε πριν τριάντα χρόνια, το σπίτι του Χατζηλουκά και της Λουρδανούς. Στο σπίτι τούτο γεννήθηκε περί το 1740 ο ευσεβής τους γιος, ο Άγιος Πολύδωρος. Σήμερα τίποτα δεν θυμίζει το διώροφο παλιό αρχοντικό, που είχε σαράντα δωμάτια, κελάρια, μεγάλους ηλιακούς και στάβλους. (...) Στο μέσο της αυλής υπήρχε ένας μεγάλος χασνές με έξι βρύσες: Για να πίνουν και να δροσίζονται οι περαστικοί και να μακαρίζουν τους νοικοκύρηδες.

Πιθανότατα το πέτρινο τούτο σπίτι ήταν αρχικά φράγκικο. Κρατήθηκε στέρεο για τρακόσια χρόνια, χωρίς να πάθει ούτε ρωγμή. Η κυρά Ζωίτσα του Ρώσσου και η αδελφή της, το Ελεγκάκι, μακρινές συγγενίσσες του Αγίου, ήσαν οι τελευταίες που κατοίκησαν εδώ. Το Ελεγκάκι, μια χαμηλή καμπουρισμένη γυναίκα, με το κεφάλι τυλιγμένο σε μια μαύρη μαντήλα, συντηρούσε πάντα ζωντανή τη θύμηση του Αγίου. Θα 'λεγε κανείς

Στις 2 Σεπτεμβρίου θα τελεσθεί στον υπό ανέγερση ναό εσπερινός, χωροστατούντος του Αρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου Β΄

πως μοναδικός σκοπός της ζωής της ήταν να τον μνημονεύει. Επισκεπτόταν καθημερινά τα γειτονικά σπίτια, κρατώντας στο χέρι ένα πήλινο καπνιστήρι με αγιασμένα φύλλα ελιάς πάνω σε πυρωμένα κάρβουνα. Θυμιάτιζε τους πάντες, σιοψάλλοντας το τροπάριο του Αγίου:

Μέγα καύχημα της Λευκωσίας, μέγα στήριγμα πέλεις Εφέσου, μέγα κλέος τε των δύο πόλεων, της μεν γαρ γόνος απτός εχρημάτισας, την δε τα σα επορφύρωσαν αίματα, αλλά πρέσβευε Χριστώ τω Θεώ, Πολύδωρε, ίνα ρυσθώμεν κινδύνων και θλίψεων.

Από χρόνια τώρα το Ελεγκάκι πέθανε, κι από

τότε κανένας πια δεν λείει στις γειτονιές το τροπάριο του Αγίου. Μόνο ο παπάς της εκκλησίας του Τρυπιώτη το ψάλλει μια φορά το χρόνο την ημέρα της γιορτής του.

Όταν γκρέμιζαν το σπίτι, δούλεψαν πολλοί εργάτες επί τρεις μήνες να το κατεδαφίσουν. Στη θέση του παλιού έκτισαν τέσσερα ευρύχωρα σπίτια, που δεν έχουν καμιά σχέση με την αρχική οικοδομή. Ο Άγιος όμως δεν λησμόνησε τα πατρογονικά του κατατόπια. Ο ίσκιος του πλανιέται γύρω από τις γειτονιές, που γεννήθηκε, και φανερώνεται συχνά σε εκείνους που τον θυμούνται και τους παραστέκεται στους δύσκολους καιρούς». ■

Η κάρα του Αγίου στην Αθήνα

Κατά τη Μικρασιατική καταστροφή (1922) έφευγε κυνηγημένος ένας ιερομόναχος, ο Πρωτοσύγκελος της Ιεράς Μητροπόλεως Εφέσου, Κύριλλος Ψύλλος. Με κίνδυνο της ζωής του πήρε την αγία κάρα του Αγίου Πολυδώρου για να τη σώσει. Η μανία των Τούρκων ενάντια στους κληρικούς ήταν απίστευτη και στρεφόταν ακόμη κι ενάντια στους ναούς και τα ιερά κειμήλια. Όταν ανακάλυπταν κληρικούς ή άλλα πρόσωπα να κρατάνε εικόνες, λείψανα κ.ά. τους έσφαζαν. Ο Πρωτοσύγκελος ντύθηκε σαν γερόντισσα, πήρε μαζί του την κάρα και προχώρησε. Σαν έφτασε στο τούρκικο φυλάκιο για την έρευνα, ο κληρικός έσφιξε στην αγκαλιά του τον θησαυρό του και ψιθύρισε μέσα του: «Αγιε Πολύδωρε, σώσε με». Και τον έσωσε.

- Γκιτ πε χανούμ (Γκρεμίσου χανούμισσα), φώναξε ο Τούρκος και τον έσπρωξε μπροστά. Σε λίγο ο ιερομόναχος βρισκόταν στη βάρκα σω-

Η εκκλησία της Αγίας Αικατερίνης στην Αθήνα (Πλάκα), στην οποία φυλάσσεται η κάρα του Αγίου Πολυδώρου.

τηρίας. Όταν έφτασε στην Αθήνα, κατέθεσε την κάρα στον Ιερό Ναό της Αγίας Αικατερίνης στην Πλάκα. Εκεί βρίσκεται και σήμερα. Δεκάδες πιστών περνάνε κάθε μέρα για να την προσκυνήσουν και χιλιάδες κάθε χρόνο στις 3 του Σεπτεμβρη, που είναι η μέρα της γιορτής του Αγίου.

